

Trossamfundsudvalget

Dokument nr. 56189/16

Sagsbehandler
Lena Bhakti Marcussen
Petersen

Dato: 10-05-2016

Indstilling fra Trossamfundsudvalget**Om vielsesbemyndigelse og tilbagekaldelse af vielsesbemyndigelse for embedsindehavere i trossamfund uden for folkekirken.**

Med henvisning til kirkeministerens henvendelse til udvalget i brev af 4. marts 2016 har Trossamfundsudvalget udarbejdet dette notat. Notatet søger i korte træk at afdække, hvilke konkrete og generelle krav, en præst, imam, forkynder eller tilsvarende embedsindehaver i trossamfund uden for folkekirken, der ansøger om vielsesbemyndigelse, skal opfylde, samt hvilke muligheder der foreligger for at tilbagekalde vielsesbemyndigelse for sådanne embedsindehavere.

Notatet indeholder endvidere udvalgets indstilling herom.

Om vielsesbemyndigelse

Embedsindehavere i anerkendte og godkendte trossamfund og menigheder kan efter ansøgning herom til Kirkeministeriet få bemyndigelse til at foretage kirkelige vielser med borgerlig gyldighed. Det skal i den forbindelse bemærkes, at godkendte trossamfund ikke kan få bemyndigelse til at føre kirkebøger (ministerialbøger), og der kan således ikke foretages navngivning og navneændring af medlemmer af trossamfundet. Godkendte trossamfund kan heller ikke udstede egne vielsesattester; når et godkendt trossamfund foretager en vielse med borgerlig gyldighed, er det kommunen, der udsteder vielsesattesten.

Kirkeministeriets adgang til at give vielsesbemyndigelse til embedsindehavere i anerkendte og godkendte trossamfund har hjemmel i ægteskabslovens¹ § 16, stk. 1, nr. 2-3, jf. § 17, stk. 2, samt bekendtgørelse om kirkelig vielse uden for folkekirken².

Når et trossamfund søger om en vielsesbemyndigelse, stiller Kirkeministeriet visse krav til embedsindehaveren, da den pågældende som vielsesforretter udøver offentlig myndighed. I Vejledning om ansøgning om vielsesbemyndigelse og indhentelse af børneattest, som findes på Kirkeministeriets hjemmeside, er angivet en række krav til ansøgninger om vielsesbemyndigelse, herunder at embedsindehaveren skal vedlægge:

- dokumentation for statsborgerskab (andre statsborgere end danske),
- dokumentation for lovligt ophold (andre statsborgere end danske og nordiske),

¹ Lovbekendtgørelse nr. 1818 af 23. december 2015.

² Bekendtgørelse nr. 548 af 16. december 1969, som ændret ved bekendtgørelse nr. 81 af 15. februar 1974.

- tro- og loveerklæring for tidspunkt for indrejse i Danmark (EU-borgere),
- samtykkeerklæring til indhentelse af straffeoplysninger,
- sprogerklæring (andre statsborgere end danske og nordiske),
- dokumentation for tilmelding og optagelse på kursus i dansk, hvis ansøgeren ikke behersker det danske sprog,
- fødselsattest (og eventuel dåbsattest) for ansøgeren,
- erklæring fra trossamfundet om ansøgerens status i trossamfundet,
- børneattest,
- oplysninger om, hvorvidt ansøgeren skal føre ministerialbøger (gælder kun for anerkendte trossamfund), og
- oplysninger om vielsesritualet, hvis det er første gang, der i trossamfundet søges om vielsesbemyndigelse.

Kirkeministeriets afgørelse om bemyndigelse til at foretage vielser kan gives på fire forskellige måder, hvilket også fremgår af Kirkeministeriets Vejledning om ansøgning om vielsesbemyndigelse og indhentelse af børneattest, p. 3:

- Anerkendelse som præst mv., herunder med stående vielsesbemyndigelse, i et anerkendt trossamfund.
- Enkeltstående (ad hoc) vielsesbemyndigelse til andre præster mv. inden for et anerkendt trossamfund.
- Stående vielsesbemyndigelse til præster mv. i godkendte trossamfund.
- Enkeltstående (ad hoc) vielsesbemyndigelse til præster mv. i godkendte trossamfund.

Meddelelse om godkendelse som trossamfund eller menighed og meddelelse af bemyndigelse til at forrette vielser i trossamfundet med borgerlig gyldighed må anses for at være begunstigende forvaltningsakter, idet de begge forudsætter Kirkeministeriets imødekommelse af en konkret ansøgning.

Om decorumkravet

Begrebet "decorum" (eller "decorum officiale") betegner en adfærdskodeks, nemlig det med en offentlig stilling forbundne krav om en vis tilstillingen svarende vandel.

For præsters vedkommende kan man finde lovfastsatte vandelskrav allerede i Kong Christian V's Danske Lov (DL) fra 1683. Overskriften på DL's 2. bogs 11. kapitel (DL 2-11) er således "om Præsters Liv og Levnet, Forseelser og Bøder", og i dette kapitels 1. artikel (2-11-1) pålægges det generelt præster at være gode eksempler og ikke vanære præsteembedet.

Inden for den offentlige ansættelsesret – særligt inden for tjenestemandsansættelsen – er decorum-begrebet bl.a. kommet til udtryk i tjenestemandslovens § 10: "Tjenestemanden skal samvittighedsfuldt overholde de regler, der gælder for hans stilling, og såvel i som uden for tjenesten vise sig værdig til den agtelse og tillid, som stillingen kræver". Denne bestem-

melse må i dag antages at have afløst bestemmelsen i DL 2-11-1, for så vidt angår præster i folkekirken.

Side 3
Dokument nr. 56189/16

Hvad der nærmere ligger i decorumkravet, kan ikke udtrykkes præcist, bl. a. fordi decorumkravets indhold beror på skiftende tiders adfærdsmønstre og opfattelser. Decorumkravet vil endvidere typisk skærpes, når der er tale om højere tjenestemandstillinger, men det betyder ikke, at decorumkravet nødvendigvis er det samme for alle tjenestemandstillinger på samme niveau. Tjenestens karakter, herunder graden af udadvendthed i stillingen, kan f.eks. have betydning.

Det antages, at der for overenskomstansatte gælder et krav svarende til decorumkravet i tjenestemandlovens § 10. Denne retstilstand omfatter således bl.a. folkekirkenes overenskomstansatte præster.

For så vidt angår embedsindehavere med vielsesbemyndigelse i trossamfund uden for folkekirken, er der tale om et privat ansættelsesforhold eller lignende i forhold til trossamfundet, hvor den pågældende i henhold til den offentligretlige bemyndigelse samtidig udøver offentlig myndighed i form af indstiftelse af ægteskab med borgerlig gyldighed. Decorumkravet for disse personer må, i mangel af udtrykkelige lovbestemmelser herom, antages at gælde på ulovbestemt grundlag.

Om tilbagekaldelse af vielsesbemyndigelse til embedsindehavere i trossamfund uden for folkekirken.

Ved tilbagekaldelse forstås det forhold, at den udstedende forvaltningsmyndighed af egen drift ændrer sin egen, gyldige afgørelse.

I visse tilfælde kan der direkte i lovgivningen være taget stilling til tilbagekaldelsesspørgsmål, og i disse tilfælde må eventuelle tvivlsspørgsmål afgøres ud fra sædvanlige lovforkløringsprincipper.

Tilbagekaldelse – herunder tilbagekaldelse af begunstigende forvaltningsakter - kan også ske på ulovbestemt grundlag. En afgørelse om tilbagekaldelse skal opfylde de almindelige forvaltningsprocessuelle og forvaltningsretlige krav om f.eks. partshøring samt retsgrundsætningerne om saglighed og om proportionalitet.

Tilbagekaldelse af en begunstigende forvaltningsakt kan ske dels som følge af, at forudsætningerne for den *oprindelige* afgørelse viser sig ikke at have været opfyldt, dels i tilfælde af, at forudsætningerne for afgørelsen *efterfølgende* tilsidesættes.

Det er almindeligt antaget, at medmindre en part har gjort sig skyldig i svig eller i øvrigt tilsidesat en ham eller hende påhvillende oplysningspligt, følger det af officialprincippet, at risikoen for, at en oprindelig tilbagekaldelsesgrund ikke har indgået i grundlaget for den oprindelige afgørelse, i almindelighed må påhvile myndigheden. Det vil herved altid kunne tillægges betydning, om partens egne forhold kan karakteriseres som bebrejdesværdige eller ej, herunder om parten har været bekendt med, at der har foreligget svigagtige forhold i forbindelse med udstedelsen af den oprinde-

lige afgørelse, eller om parten i øvrigt har været i ond tro med hensyn til en vildfarelse hos myndigheden.

Side 4
Dokument nr. 56189/16

Tilbagekaldelse som følge af, at forudsætningerne for en begunstigende forvaltningsakt efterfølgende brister, vil bl.a. kunne ske i tilfælde af misbrug af en meddelt tilladelse eller anden tilsidesættelse af vilkår for anvendelse af tilladelsen. Endvidere vil tilbagekaldelse efter omstændighederne kunne ske, såfremt de oprindelige forudsætninger ikke længere kan anses for opfyldt.

En sådan bristende forudsætning kan efter omstændighederne indtræde, såfremt en embedsindehaver med vielsesbemyndigelse i et trossamfund uden for folkekirken, ikke længere lever op til det i dag ulovbestemte decorumkrav. Ved bemyndigelsen til at forrette kirkelige vielser med borgerlig gyldighed tildeles den pågældende en adgang til at udøve offentlig myndighed. Det følger heraf, at den bemyndigede skal leve op til den værdighed og tillid, som udøvelsen af myndighedsfunktionen forudsætter.

En afgørelse, der lægger vægt på en sådan bristet forudsætning kan som sagt kun resultere i tilbagekaldelse af vielsesbemyndigelsen, såfremt afgørelsen herom træffes i overensstemmelse med de almindelige forvaltningsretlige regler, herunder grundsætningen om proportionalitet.

Det skal tilføjes, at ligesom et oprindeligt afslag på at meddele en embedsindehaver vielsesbemyndigelse ikke har nogen betydning for anerkendelsen eller godkendelsen af det pågældende trossamfund, har en efterfølgende tilbagekaldelse ikke i sig selv nogen konsekvenser for anerkendelsen eller godkendelsen af trossamfundet.

Udvalgets indstilling

Decorumkravet for embedsindehavere med vielsesbemyndigelse i trossamfund uden for folkekirken beror som anført ikke på et offentligretligt ansættelsesforhold, men derimod på ulovbestemt grundlag. For at tydeliggøre dette decorumkrav og skabe klarere rammer for tildeling og tilbagekaldelse af vielsesbemyndigelse er det udvalgets anbefaling, at decorumkravet bør lovfæstes.

Udvalget har allerede i sine hidtidige overvejelser tænkt sig – som led i et samlet udkast til en trossamfundslov – at anbefale en sådan bestemmelse med følgende ordlyd:

"Som udøver af offentlig myndighed skal en vielsesforretter udvise en adfærd, der ikke gør den pågældende uegnet eller uværdig til at udøve offentlig myndighed."

Såfremt en særskilt lovbestemmelse af denne karakter ønskes gennemført uafhængigt af en eventuel senere trossamfundslov, ville det kunne ske ved tilføjelse af et nyt stykke til ægteskabslovens § 16. Dersom en trossamfundslov senere vedtages, vil bestemmelsen kunne overføres hertil.

Det er udvalgets opfattelse, at spørgsmålet om, hvorvidt decorumkravet i givet fald er overtrådt eller ej, må bero på en konkret vurdering. Ved denne

vurdering bør den relevante myndighed (på nuværende tidspunkt Kirkeministeriet) efter udvalgets opfattelse lægge afgørende vægt på den praksis, der gennem tiden er udviklet vedrørende decorumkrav i forhold til folkekirkens præster.